

SUDANS GÆLD – DANMARK TJENER 1,3 MIA. KR. PÅ AT SLETTE 50 ÅR GAMMEL GÆLD

September 2021

Sudan, som et af verdens fattigste lande med enorm ekstern gæld, er ved at få behandlet sin gæld til Danmark og andre kreditorer. Sudan er Danmarks eneste større tilbageværende debitor med en gæld, som regeringen umiddelbart opgør til 1.3 mia. kr. fra 40-50 år gamle danske eksportkreditter. Danmark vil nu afskrive gælden og finansiere det over udviklingsbistanden. Helt konkret betyder det, at Danmark vil tage 1,3 mia. kr. fra det danske udviklingsarbejde målrettet bekæmpelse af fattigdom og sende dem over i statskassen. Allerede på finanslovsforslaget for 2022 kan man se afvikling af gæld fra Sudan som en betydelig post på formentlig 65 millioner kroner¹.

Danmark burde i stedet nedskrive værdien af gælden og slette den samt anerkende, at gælden er opstået for at fremme dansk eksport, ikke for at reducere fattigdom. Det er meningsløst at lade verdens fattigste betale for 40-50 år gamle eksportkreditter til store danske selskaber.

KEY FACTS:

Regeringen har vurderet Sudans gæld til Danmark til 1,3 mia. kr., som skal betales med 65 millioner kroner årligt fra udviklingsbistanden de næste 20 år

Danmark planlægger at sende 1,3 mia. kr. fra udviklingsbistanden til Finansministeriet for at afvikle Sudans gæld. Verdens fattigste betaler prisen

Gælden er over 40 år gammel og stammer fra dansk statsstøtte til danske eksportvirksomheder

MS ANBEFALINGER:

Regeringen skal ændre værdisætningen af gælden til et mere rimeligt beløb – enten slette gælden eller reducere den til hovedstolen

Danmark bør indgå i dialog med andre kreditorer, herunder særligt Norge, for at etablere en koalition af lande, der samlet sikrer Sudan en mere rimelig gældsbehandling

HVORDAN ER GÆLDEN OPSTÅET?

Sudans gæld til Danmark er opstået i 1970'erne fra eksportkreditter udstedt til danske virksomheder for at fremme dansk eksport under den udgåede §7 i Loven om internationalt udviklingsarbejde.

Handelsministeriet (senere Industriministeriet) kunne derunder udstede garantier mod privatkredit tab til danske eksportvirksomheder, hvis deres leverance kunne vurderes at være af udviklingsmæssig betydning i de pågældende modtager lande². Skrantende danske virksomheder som skibsværftet B&W og cementkoncernen F.L. Smith blev som statsstøtte tildelt disse eksportkreditter³, og eksporterede bl.a. større industrieanlæg, skibe, cementfabrikker og andet industrielt udstyr⁴. Når den sudanesiske partner ikke har kunnet betale for leverancen til den danske eksportør, så er gælden via eksportkreditten overgået til at blive en gæld til den danske stat.

Siden de originale lån er der tilskrevet renter frem til 1984, hvor Sudan stoppede med at betale af på gælden efter der udbrød borgerkrig i 1983⁵. Siden da er der så blevet pålagt strafrenter mellem 9 og 13% som har rykket gælden op på milliard plan.

Der foreligger ingen analyse af udviklingseffekten af de projekter, som danner grundlaget for gælden til Danmark⁶. Det er heller ikke muligt at få oplyst hvilke projekter, som det specifikt drejer sig om, så man kan se, om det var 'hvide elefanter' eller de har haft en blivende effekt i Sudan.

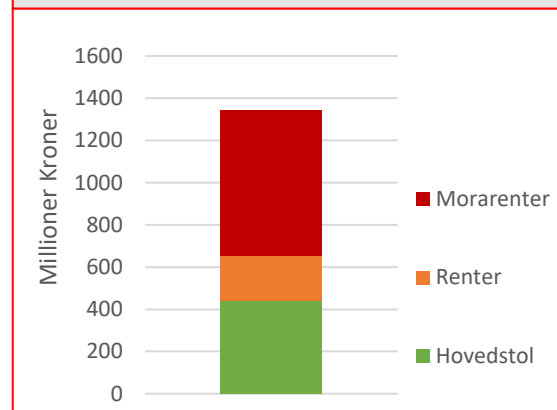
HVAD ER GÆLDEN VÆRD?

Sudans gæld består af en hovedstol, renter frem til 1984, og morarenter i de efterfølgende årtier. I 2011 blev gælden ansat til 5 - 6 mia. kr. ifølge Udenrigsministeriets mundtlige oplysninger til forfatteren.⁷ Senere,

i 2013, er morarenterne igen blevet vurderet, denne gang til at gælden i sin helhed var på 3,3 mia. kr.⁸

Udenrigsministeriet har nu offentliggjort i svar til Folketinget, at de nuværende aktuelle beregninger estimerer gælden i sin helhed til 1,3 mia. kr. Af de 1,3 mia. så er hovedstolen fastlagt på cirka 440 mio. kr. hvor der så er blevet lagt renter på tilsvarende til 215 mio. kr. i henhold til betalingsaftalerne. Dertil er der så blevet pålagt morarenter på grund af mangel på afbetaling som svarer til 690 mio. kr.⁹ Se figur 1.

Figur 1. Sudans aktuelle gæld til Danmark

Den seneste vurdering af morarenterne er blevet regnet ud gennem en beregning på en estimering af Danmarks forbigåede indtægter samt 'refinansieringsomkostninger'. Der er anvendt en anden sats for morarenter og renters rente er ikke tilskrevet gælden. Disse beregninger er udarbejdet i en dialog mellem Udenrigsministeriet, Eksportkreditfonden/Danmarks Erhvervsfond og Finansministeriet.

Den varierende ansættelse af gældens værdi over årene viser, at værdiansættelsen snarere er politisk end baseret på en fast regnemodel. Det er altså ikke muligt at ansætte en reel værdi af gælden.

Gæld bliver til tider handlet på det internationale finansmarked, hvor man kan få en markedsbaseret vurdering af, hvad gælden er værd som et finansielt aktiv. Der foreligger ikke en markedspris på Sudans gæld, men for andre lande i en tilsvarende økonomisk trængt situation har finansmarkedet ansat værdien af gælden til under 11% af den officielle værdi.¹⁰ Det er en rimelig antagelse, at værdien af Sudans gæld på det sekundære marked for gæld vil ligge omkring 10% eller mindre af den officielle værdi.

Sudans politiske situation

Sudan optog lånene i perioden mellem en borgerkrig, der afsluttedes i 1972 og den anden borgerkrig, der startede i 1983. Sudan betalte af på gælden indtil 1983 hvor en borgerkrig brød ud og afbetalingen stoppede. Efter et militærkup i 1989 med et efterfølgende diktatur kom Omar al-Bashir til magten frem til 2019. Bashir står anklaget for den internationale straffedomstol. I 2011 blev Sudan delt op i Sudan og Syd Sudan. Omar al-Bashir fortsatte sit regime i Sudan indtil 2019 hvor han blev væltet af et folkeligt oprør¹¹. Der blev indsat en overgangsregering med både militær og civile personer. Sudan oplever derfor demokratiske fremskridt men det er sårbart og landet er stadig økonomisk udfordret¹².

HVAD ER PROCESSEN HERFRA?

Efter demokratiseringsprocessen i Sudan fra 2019 og frem er landets gæld til andre lande nu under behandling af Parisklubben, der er et forum for OECD-landene til behandling af bilateral gæld.¹³ Efter at Sudan har fået behandlet sin multilaterale gæld og

udarbejdet en fattigdomsbekæmpelsesplan med dertil hørende økonomiske tiltag er processen for at afvikle Sudans bilaterale gæld igangsat i juni 2021 under det såkaldte HIPC-initiativ (Heavily Indebted Poor Countries Initiative).¹⁴

Danmark skal derfor i de kommende måneder bilateralt forhandle med Sudan om en aftale for at afvikle gælden til Danmark. Derfor er værdiansættelsen af gælden blevet aktualiseret.

HVEM BETALER FOR GÆLDEN?

I de internationale definitioner af udviklingsbistand fastlagt af OECD/DAC er sletning af gæld en del af udviklingsbistanden. Danmark har en tradition for at afskrive gæld ved brug af udviklingsmidler – det er senest sket i forbindelse med afviklingen af Iraks, Nigerias og Angolas gæld¹⁵. Det betyder, at hvis Danmark ansætter Sudans gæld til 1,3 mia. kr. vil dette beløb blive taget fra den almindelige udviklingsbistand og overført til Finansministeriet. Det er altså i praksis verdens fattigste mennesker, der kommer til at betale for afviklingen af en 40-50 år gammel gæld opstået for at fremme dansk eksport.

Udviklingsministeren oplyser i svar til Folketinget, at man forventer at afskrive de 1.3 mia. kr. over 20 år, hvilket vil indebære, at der hvert år afsættes 65 millioner kr. på udviklingsbudgettet til afskrivning af Sudans gæld, der årligt overføres til Finansministeriet.¹⁶

Norge har tidligere haft en tradition for at afskrive gæld uden at belaste udviklingsbudgettet.¹⁷ Det gælder ikke mindst gælden fra norske skibskreditter fra 2006, hvor Norge anerkendte at gælden hovedsageligt var opstået for at fremme en skrantende norsk værftsindustri.¹⁸ Sudan har også udestående gæld til Norge, som skal behandles de kommende måneder.

HVAD BØR DER SKE MED SUDANS GÆLD TIL DANMARK?

Sudans gæld stammer helt tilbage fra 1970'erne og de tidlige 1980'ere og ligger nu som en alvorlig klods om benet på den nye overgangsregerings ambitioner om demokratiske fremskridt efter 30 år med Bashir. Gælden er primært renter og morarenter, fastlagt til 1,3 mia. kr. ud fra, hvad der forekommer et arbitrært regnestykke.

Sudans gæld til Danmark er mere grundlagt på et ønske om at fremme dansk eksport end for at skabe udvikling og bekæmpe fattigdom i Sudan til gavn for befolkningen. Projekterne har ingen dokumenteret udviklingseffekt og det står uklart, om de har haft anden effekt end at sikre dansk eksport. Sudan bør ikke hæfte for prisen af dansk eksportfremme og bør i hvert fald ikke skulle betale de pålagte renter deraf.

Den danske regerings estimering af Sudans gæld har fluktueret voldsomt over de sidste 10 år. Den har været vurderet til 5-6 mia. kr. i 2011, hvilket så blev halveret med en værdisætning på 3,3 mia. kr. i 2013. Siden da er den blevet mere end halveret igen og ligger nu på 1,3 mia. kr. Dette betyder, at selvom hovedstolen har været stabil igennem perioden, så har ansættelsen af renter og morarenter fluktueret voldsomt. Der kan derfor ikke ligge et empirisk grundlag for disse renteberegninger, som kunstigt forøger gældens værdi og derfor bør renteværdien omvurderes.

Gældens anslåede værdi på 1,3 mia. kr. er formentlig betydeligt højere, end prisen for

gælden ville være på det sekundære marked for gæld. I lyset af Sudans betalingsevne og udfordrede økonomi er det rimeligt at antage, at værdien af gælden ligger under 10% af dens pålydende værdi.

Den danske regering har en problematisk præcedens for at afskrive gæld ved brug af udviklingsbudgettet, så verdens fattigste kommer til at betale prisen for, hvad der oprindeligt var et dansk eksportfremstød i 1970'erne. En afskrivning af gælden til Sudan, hvis den er ansat til 1,3 mia. kr., vil koste 65 millioner kr. på udviklingsbudgettet de næste 20 år. Penge der ellers kunne gå til udvikling, kvinders rettigheder og klimatiltag.

ANBEFALINGER

Regeringen skal ændre værdiansættelsen af gælden fra Sudan til et mere rimeligt beløb. Ud fra en etisk betragtning vil det være naturligt helt at fraskrive sig gælden ved at ansætte den til nul kroner. En anden mulighed ville være at reducere værdiansættelsen til hovedstolen på gælden på 440 millioner kroner og fraskrive sig renter og morarenter på den tvivlsomme gæld.

Danmark bør indgå i dialog med andre kreditorer, herunder særligt Norge, for at etablere en koalition af lande, der samlet sikrer Sudan en mere rimelig gældsbehandling.

Omkostningen ved en gældsafskrivning bør ikke betales af udviklingsbudgettet, men fra en særbevilling på Finansloven, så det ikke bliver verdens fattigste der kommer til at betale for danske eksportkreditter.

¹ Finanslovsforslag 2022: §06.32.07 stk. 14: <https://fm.dk/udgivelser/2021/august/forslag-til-finanslov-for-finansaaret-2022/>

²Svar fra Udviklingsministeren (Juli 2021): [URU Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 351: Svar på URU spm 351.docx \(ft.dk\)](https://www.uru.dk/alm.del/2021/07/14/351)

-
- ³ Artikel i Informationen: [Danmark vil tjene stort på at sløjfe Sudans gæld | Information](#)
- ⁴ Svar fra Udviklingsministeren (Juli 2021): [URU Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 351: Svar på URU spm 351.docx \(ft.dk\)](#)
- ⁵ Artikel i Altinget: [Sudans gæld til Danmark er eksploderet - Altinget: Udvikling](#)
- ⁶ Svar fra Udviklingsministeren (Juli 2021):
<https://www.ft.dk/samling/20201/alm.del/uru/spm/352/svar/1800067/2429451.pdf>
- ⁷ Oxfam Ibis rapport, 2011: [Sudan gæld juli 2011 \(oxfamibis.dk\)](#)
- ⁸ Artikel i Altinget: [Sudans gæld til Danmark er eksploderet - Altinget: Udvikling](#)
- ⁹ Svar fra Udviklingsministeren (juli 2021): [URU Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 350: Svar på URU spm 350.docx \(ft.dk\)](#)
- ¹⁰ OHCHR: What are Vulture Funds? (2016):
https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/AdvisoryCom/Session17/A_HRC_33_54.docx
- ¹¹ Sudan – historisk oversigt: [Sudan profile - Timeline - BBC News](#)
- ¹² Sudan – økonomisk oversigt: [Sudan Economic Outlook | African Development Bank - Building today, a better Africa tomorrow \(afdb.org\)](#)
- ¹³ Parisklubben: [Paris Club - About - Homepage](#)
- ¹⁴ Parisklubben: [Press Release - Debt Relief to Sudan 16-07-2021](#)
- ¹⁵ Artikel i Informationen: [Danmark vil tjene stort på at sløjfe Sudans gæld | Information](#)
- ¹⁶ Svar fra Udviklingsministeren (Juli 2021): [URU Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 353: Svar på URU spm 353.docx \(ft.dk\)](#)
- ¹⁷ Artikel i Informationen: [Danmark vil tjene stort på at sløjfe Sudans gæld | Information](#)
- ¹⁸ SLUG rapport 2007: [Why-Norway-took-Creditor-Responsibility.pdf \(slettgjelda.no\)](#)